

SPRAWOZDANIA

RÓŻA MODRZEJEWSKA
Szczecin

SYMPOZJUM JĘZYKOZNAWCZE PT.
OD DAWNEJ DO WSPÓŁCZESNEJ POLSZCZYZNY
XXI KOŁOKWIUM Z CYKLU *SYNCHRONICZNE I DIACHRONICZNE*
ASPEKTY BADAŃ POLSZCZYZNY (POBIEROWO,
9–11 MAJA 2011 ROKU)

W dniach 9–11 maja 2011 roku odbyła się dwudziesta pierwsza ogólnopolska konferencja językoznawcza z cyklu *Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny*, którą tym razem organizował Zakład Historii Języka Polskiego Uniwersytetu Szczecińskiego. Opiekę merytoryczną nad całością sprawowała prof. dr hab. Mirosława Białoskórska, natomiast sekretarzami konferencji były doktorantki Pani Profesor – mgr Róża Modrzejewska i mgr Ksenia Olkowska. Konferencja zorganizowana w Ośrodku Wypoczynkowo-Szkoleniowym Uniwersytetu Szczecińskiego w Pobierowie zgromadziła 49 uczestników, którzy mieli okazję wysłuchać w obradach plenarnych 13 referatów i w trzech sekcjach kolejnych 34 wystąpień. Swoje dokonania naukowe zaprezentowali referenci z różnych polskich ośrodków akademickich (z Białegostoku, Bydgoszczy, Gorzowa Wielkopolskiego, Katowic, Krakowa, Łodzi, Poznania, Szczecina, Torunia, Warszawy, Zielonej Góry) oraz z PAN w Warszawie. Dobre warunki i malownicze otoczenie sprzyjały naukowej atmosferze konferencji.

Tegoroczne sympozjum językoznawcze miało szczególnie uroczysty charakter, ponieważ połączone było z obchodami 65-lecia urodzin i 45-lecia pracy naukowej prof. dr hab. Mirosławy Białoskórskiej. To właśnie z inicjatywy Pani Profesor i śp. Profesora Wojciecha Ryszarda Rzepki corocznie odbywają się kolokwia językoznawcze z cyklu *Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny* integrujące środowiska polonistyczne Poznania, Szczecina i Bydgoszczy. Uroczyste obchody jubileuszu w pierwszym dniu konferencji poprowadziła Dziekan Wydziału Filologicznego – dr hab. prof. US Ewa Pajewska. Część oficjalną uświetniły – wystąpienie Prorektora do spraw Kształcenia US prof. dr hab. Edwarda Włodarczyka oraz gratulacje i słowa uznania płynące z ust gości konferencji. Szczególnie gorące podziękowania i gratulacje złożyły Pani Profesor pracownice Zakładu Historii Języka Polskiego US, a zarazem Jej uczennice (pod kierunkiem Pani Profesor pięć osób uzyskało stopnie doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa polskiego, a kolejne trzy doktorantki piszą rozprawy doktorskie). Uroczystości urozmaicone zostały multimedialnym pokazem zdjęć z różnych etapów życia i pracy naukowej Szanownej Jubilatki oraz muzyką poważną wykonywaną przez duet fagotowy. Nad całością obchodów

jubileuszowych czuwały dwie uczennice Pani Profesor – dr hab. Leonarda Mariak i dr Adrianna Seniów – które zaprezentowały również zredagowaną przez siebie księgę jubileuszową dedykowaną Profesor Mirosławie Białoskórskiej *Ścieżkami pięknej polszczyzny*.

W pierwszym dniu (9 maja) uczestnicy wysłuchali podczas obrad plenarnych 9 interesujących referatów. Jako pierwsza wystąpiła od dawna zaprzyjaźniona z naszym środowiskiem językoznawczym Kwiryna Handke z Instytutu Sławistyki PAN w Warszawie, przedstawiając referat pt. *Ciągłość i cezury w życiu wyrazów. Eksperyment warsztatowy*, który dotyczył eksperymentu warsztatowego na temat ciągłości i cezur czasowych w życiu nazw oraz określeń kobiet i mężczyzn w utworach Stefana Żeromskiego. Badaczka próbowała określić żywotność omawianych określeń w języku polskim na przestrzeni XIX, XX i XXI wieku, analizując ich występowanie w dziełach Żeromskiego, leksykonach języka polskiego oraz, co szczególnie nowatorskie, w swoim własnym idiolektcie.

O stałości w języku polskim i potrzebie badań nie tylko nad tym, co zmienne, ale i tym, co stałe w języku, traktował referat Bogdana Walczaka (Poznań) pt. *Od średniowiecznej do współczesnej polszczyzny, czyli o stałości w języku*.

Dwa kolejne wystąpienia dotyczyły urbonimów i procesów językowych zachodzących w gwarze miejskiej Łodzi (Danuty Bieńkowskiej i Elżbiety Umińskiej-Tytoń *O niektórych mechanizmach zmian urbonimów. Nazwy pośrednio motywowane w nazewnictwie łódzkim*) oraz Poznania (Anny Piotrowicz i Małgorzaty Witaszek-Samborskiej *Neosemantyzacja wewnątrzodmianowa w gwarze miejskiej (na przykładzie leksyki poznańskiej)*).

Wybrane zagadnienia z zakresu słownictwa gwarowego przedstawili: Janusz Siatkowski (Warszawa) w referacie pt. *Wspólne nazwy 'pluc' i 'wątroby' w dialektach słowiańskich i ich geografia* i Dorota Krystyna Rembiszewska (Warszawa) w referacie pt. *Leksyka gwarowa z obszaru Ostródzkiego, Warmii i Mazur*.

Na potrzebę szerszych badań i analiz nad tzw. fałszywymi przyjaciółmi tłumacza, czyli homonimami międzyjęzykowymi, zwróciła uwagę Ewa Komorowska (Szczecin), która wygłosiła referat pt. *Jak się ma krawat do kravat', dywan do divan czy kawior do kavior, czyli o polsko-rosyjskiej homonimii międzyjęzykowej*.

Alicja Pihan-Kijasowa (Poznań) w referacie pt. „*Beł też i kanar, i francuskie wino*”. *Nazwy kulinariów i naczyń stołowych na dworze Dymitra I Samozwańca* zbadała kilka pamiętników i diariuszy z wypraw uczestników XVII-wiecznych wojen rosyjskich (autorstwa m.in. S. Mackiewicza i M. Ścibora-Marchockiego) pod kątem nazw prostych i złożonych kulinariów oraz naczyń stołowych omawianego czasu.

Obrady plenarne zakończyło wystąpienie Ewy Woźniak (Łódź), która przedstawiła metaforykę pojęcia *rozpacz* w historii języka polskiego. Rozważania te miały na celu wykazanie przydatności kognitywnej teorii metafory w badaniach nad diachronią języka. Autorka doszła do wniosku, że modele metaforyczne wykorzystywane w tej teorii nie zawsze odzwierciedlają zmienność pojęć w historii języka polskiego.

Pierwszy dzień konferencji zakończyła uroczysta kolacja, będąca dodatkową okazją do wymiany poglądów na różne tematy naukowe.

W drugim dniu obrad w trzech sekcjach wygłoszono 34 referaty dotyczące różnorodnych zagadnień z zakresu synchronicznego i diachronicznego językoznawstwa. Języka artystycznego, idiolektu wybranych twórców dotyczyły referaty m.in.: Magdaleny Czachorowskiej (Bydgoszcz) *Florystyczne porównania w twórczości Bolesława Prusa*, Magdaleny Hawrysz (Zielona Góra) „*Ono jest jako miecz na obie strony siekący*”. *Językowy wyraz*

autorytetu „Pisma Świętego” w twórczości Marcina Czechowica, Doroty Kozaryn (Szczecin) *Uwagi o języku Klementyny z Tańskich Hoffmanowej*, Joanny Rychter (Szczecin) *Peryfrazy nazw z kręgu ziemskiej przyrody nieożywionej w utworach poetyckich Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej*, Jowity Żurawskiej-Chaszczewskiej (Gorzów Wlkp.) *Stylistyczna funkcja barw w powieści „Kollokacja” J. Korzeniowskiego*.

Temat językowej kreacji elementów świata przedstawionego w utworach literackich podjęły: Róża Modrzejewska (Szczecin) w referacie pt. *Językowa kreacja doktora Szumana w „Lalce” Bolesława Prusa* i Agnieszka Szlachta (Szczecin) w referacie pt. *Językowa kreacja miasta w „Bambino” Ingi Iwasiów*.

Tomasz Lisowski (Poznań) w referacie *Konfucjonizm a językowa kreacja rzeczywistości. Wybrane przykłady z języka koreańskiego* wskazał na środki leksykalne i morfologiczne wyrażające honoryfikatywność w języku koreańskim.

Wiele ciekawych spostrzeżeń dotyczących dawnej i współczesnej frazeologii zawarli w swoich referatach: Gabriela Dziamska-Lenart (Poznań) *O zasobie frazeologicznym polszczyzny przełomu XIX i XX wieku (na podstawie „Słowniczka frazeologicznego” Antoniego Krasnowolskiego z 1899 roku)*, Piotr Fliciński (Poznań) *Innowacje frazeologiczne w świetle danych korpusowych*, Jolanta Ignatowicz-Skowrońska (Szczecin) *Wariancja frazeologiczna w zakresie kontekstu minimalnego (obserwacje z poziomu normy)* i Ewa Młynarczyk (Kraków) *Historycznokulturowe aspekty dawnej i współczesnej frazeologii rzemieślniczej*.

Tematycznym zróżnicowaniem odznaczały się referaty poświęcone zjawiskom leksykalnym, stylistycznym i gramatycznym w tekstach oraz słownikach doby staro- i średniopolskiej, które wygłosili m.in.: Joanna Kamper-Warejko (Toruń) *O obcych nazwach roślin występujących w poradniku P. Krescencjusza (na podstawie nazw winorośli)*, Anna Lenartowicz (Warszawa) *Cechy dialektalne w dwu edycjach Księgi Syracha (1535, 1541) w przekładzie Piotra Poznańczyka*, Agnieszka Słoboda (Poznań) *Między semantyką a gramatyką. Z zagadnień akomodacji składni staropolskiej*, Mirosława Wronkowska-Dimitrowa (Bydgoszcz) *O staropolskich i późniejszych derywatach i frazeologizmach z elementem „skor(o)” w kontekście jego przemian znaczeniowych*, Agnieszka Szczaus (Szczecin) *Wykładowi obrazowości w „Informacji matematycznej” W. Bystrzonowskiego z 1749 r.*, Konrad Szamryk (Białystok) *Zmiany językowe w dwóch wydaniach „Roślin potrzebnych” Krzysztofa Kluka*.

Terminologii medycznej przełomu XIX i XX wieku swój referat poświęciła Lucyna Jankowiak (Warszawa) (*Synonimia w polskiej terminologii medycznej przełomu XIX i XX wieku. Rekonesans*), natomiast nazwy i definicje drzew w wybranych opracowaniach leksykograficznych zanalizowała Jolanta Migdał (Poznań) w referacie pt. *Drzewa w ujęciu leksykografii polskiej*. Ksenia Olkowska (Szczecin) zbadała najnowsze zapożyczenia angielskie w języku polskim (*Najnowsze anglicyzmy nacechowane w polszczyźnie ogólnej początku XXI wieku*).

Kwestii onomastycznych we współczesnej polszczyźnie dotyczył tylko jeden referat Beaty Afeltowicz (Szczecin), która przedstawiła peryfrazy ojkonimów w prasie codziennej i *Słowniku peryfraz* M. Bańki.

Mirosława Siuciak (Katowice) nakreśliła proces rodzenia się świadomości narodowej Ślązaków w perspektywie historycznej i wskazała na ważną rolę w tym procesie gwary śląskiej.

Dwie referentki omówiły zagadnienia związane z nauczaniem i uczeniem się języka polskiego – Danuta Jastrzębska-Golonkowa (Bydgoszcz) *Etyka i etykieta językowa na usługach dydaktyzmu* i Aleksandra Wełna (Bydgoszcz) *Inne oblicze współczesnej polszczyzny – glottodydaktyka polonistyczna*.

Zjawiskom językowo-stylistycznym i zróżnicowaniu genologicznemu współczesnej prasy poświęcone były wystąpienia: Moniki Grzelki (Poznań) „*Myślenie uprzywilejowane*”, czyli *genologiczne zróżnicowanie prasy intelektualnej*, Katarzyny Grzegorek (Poznań) *Piłsudski i Kaczyński. Śmierć według mass mediów*, Agnieszki Kuli (Poznań) *O redundancji w prasie opiniotwórczej*, Moniki Olkowskiej (Szczecin) *Językowa autokreacja i autoprezentacja. O sposobach przejawiania się felietonowego „ja” (na przykładzie „Miastówki” Agaty Passent)*.

Badaniami nad morfologią, składnią i słowotwórstwem, w ujęciu przede wszystkim synchronicznym, zajęli się między innymi: Andrzej Moroz (Toruń) *Zależność a kookurencja – dwa różne sposoby wiązania wyrażzeń*, Małgorzata Gębka-Wolak (Toruń) *Związki akomodacyjne jako wyróżnik zależności składniowej*, Iwona Kaproń-Charzyńska (Toruń) *Między synchronią a diachronią. O problemach opisu słowotwórczego*, Romana Łapa (Poznań) *Z problemów modalności we współczesnych tekstach prawnych* i Piotr Wojdak (Szczecin) *Tysiąc, milion, miliard – liczebniki czy rzeczowniki?*

W trzecim dniu konferencji podczas obrad plenarnych wygłoszono cztery referaty o zróżnicowanej tematyce. Eliza Grzelak (Poznań) w referacie pt. *Kreacja prawdy we współczesnej reklamie marketingowej* omówiła językowo-stylistyczne środki, za pomocą których kreowana jest „prawdziwość” informacji we współczesnych tekstach reklamowych.

Opierając się na bogatym materiale wyekscerpowanym z wielu współczesnych słowników, Andrzej Dyszak (Bydgoszcz) zanalizował występujące we współczesnej polszczyźnie ekspresywne i neutralne nazwy mężczyzn homoseksualnych.

Elżbieta Skorupska-Raczyńska (Gorzów Wielkopolski) przedstawiła językowe kreacje pięciu typów matek w powieści *Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej, wyróżniając bohaterki pełniące w utworze role matek metaforycznie określonych jako: matka-Polka, matka-kotka, matka-kukułka, matka zaoczna i matka wierzbowa.

Obrady plenarne zakończył referat Ewy Pajewskiej (Szczecin) pt. *Językowe wyznaczniki pragmatyki opisu obrazów sprzedawanych na Allegro*, w którym Autorka zaprezentowała sposoby kreacji informacji i innych językowych elementów wchodzących w skład opisu dzieł sztuki wystawianych na bardzo popularnych obecnie aukcjach internetowych.

Podsumowania konferencji dokonała prof. dr hab. Kwiryna Handke, która podziękowała gospodarzom za wysiłek organizacyjny, a referentom i dyskutantom za zaprezentowanie ciekawych i cennych wyników badań naukowych, życzliwość i owocne dyskusje. Jednocześnie podkreśliła, że na uwagę zasługuje fakt, iż tegoroczna konferencja obfitowała w referaty dotyczące różnorodnych interesujących aspektów współczesnego i historycznego językoznawstwa, w analizie których wykorzystano współczesne interdyscyplinarne metodologie badawcze. Prof. Mirosława Białoskórska podziękowała wszystkim gościom za aktywne uczestnictwo w obradach oraz organizatorom za trud włożony w przygotowanie konferencji. Wyraziła również nadzieję, że następne spotkania z cyklu *Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny* będą nadal sprzyjały tak twórczym i wartościowym wymianom poglądów na temat różnych zagadnień językoznawczych oraz integracji badań z wielu ośrodków akademickich.

Dzięki malowniczemu położeniu ośrodka, który usytuowany jest niedaleko morskiego brzegu, goście konferencji umilali sobie przerwy w obradach spacerami po plaży. W celu urozmaicenia pobytu przybyłym na konferencję gościom organizatorzy przygotowali krótki spektakl teatralny. Monodram pt. *Oszalala* w reżyserii Anatola Wierchowskiego przedstawiła doktorantka Uniwersytetu Szczecińskiego Magdalena Tkacz.

Tegoroczna konferencja zaowocuje XI tomem *Studiów Językoznawczych*, w którym opublikowana zostanie większość referatów zaprezentowanych podczas obrad.

Następne XXII kolokwium z cyklu *Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny* zostanie zorganizowane w 2012 roku przez językoznawców z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a miejscem obrad będzie Gniezno.

BEATA AFELTOWICZ
Szczecin

SPRAWOZDANIE Z XVII OGÓLNOPOLSKIEJ
KONFERENCJI ONOMASTYCZNEJ
CHREMATONIMIA JAKO FENOMEN WSPÓŁCZESNOŚCI,
OLSZTYN 9-11 września 2010 roku

W dniach 9-11 września 2010 roku w Olsztynie odbyła się XVII Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna na temat *Chrematonimia jako fenomen współczesności*. Jej organizatorami były: Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Komitet Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk oraz Komisja Onomastyki Słowiańskiej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów. W konferencji wzięło udział ponad 80 naukowców z różnych ośrodków naukowych w Polsce (Białystok, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Ostrołęka, Poznań, Siedlce, Słupsk, Szczecin, Warszawa, Wrocław) oraz w Europie (Bułgaria, Czechy, Niemcy, Słowacja, Ukraina). Łącznie w ciągu trzech dni wygłoszono 76 referatów.

Otwarcie konferencji nastąpiło 9 września 2010 roku o godz. 9.00 w Auli Marii i Georga Dietrichów w Centrum Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Georg Dietrich, przedsiębiorca z Offenburga, to postać, która położyła szczególne zasługi dla Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Przyczynił się do powołania Katedry Filologii Germańskiej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie. Doprowadził do uruchomienia na Wydziale Humanistycznym Neofilologicznego Centrum Multimedialnego, któremu w 1997 roku nadano jego imię. W styczniu 1998 roku Rada Miejska w Olsztynie nadała Georgowi Dietrichowi tytuł Honorowego Obywatela Olsztyna. W roku 2000 wszedł